

Forfatter: Brandes, Georg

Titel: Udrag fra Hovedstrømninger. Emigrantlitteraturen (1872)

Citation: Brandes, Georg: "Samlede Skrifter", i Brandes, Georg: *Samlede Skrifter*, 1899-1910, s. 148. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-brandes04-shoot-idm139992359389648/facsimile.pdf> (tilgået 26. april 2024)

Anvendt udgave: Samlede Skrifter

og teatraliske Kunst med deres Genstande (det er altid den samme Historie om Helena og Paris, om Atræus og Thyestes eller om Ifigenia og Orestes), saaledes er det ogsaa en Snes af det gamle og ny Testamente uddragne Æmner (Syndefaldet, Loth og hans Døtre, Kristi Fødsel, Flugten til Ægypten, Lidelseshistorien), som igennem trehundrede Aar sætter alle Itallens Mejsler og Pensler i Bevægelse. Kun disse Æmner bestilles, kun i disse Æmner er længe Studiet af det Nøgne tilladt. Og medens nu Udviklingen foregaar, forbliver Æmnerne de samme. Den gamle Tids fromme og naive Tro afløses af Renæssancetidens begejstrede Humanisme og frodigt opblomstrende Hedenskab; men endnu bestandig er det Madonna og Magdalena, som man maler, kun med den Forskel, at den byzantinske Kunsts stive Himmeldronning forvandles til en forskønnet Bondepige fra Albano, eller at Andrea del Verrocchio's rædselsfuldt udsæredede og angergivne Synderinde forvandles til Correggios yppige, sanselige Magdalena; endnu bestandig maler man Apostle og Martyrer, kun at de gamle Tidens korsfæstede og stenede Helgener, der var anlagte paa at vække Medlidenshed og Andagt, forvandles til Figurer som San Sebastian hos Tizian eller Guido Reni, den smukke, af Sundhed og Skønhed straalende Page eller Cicisbeo, hvis blændende Hudfarve yderligere fremhæves ved et Par Blodsdråber, der drypper ned fra en mellem Ribbenene pynteligt anbragt Pilespids.

Oswald maa da af Corinna lære at beundre det Frisind hos den italienske Katolicisme, der under Renæssancen tillod enhver Kunstneraand at udfolde sig i hele dens selvstændige Oprindelighed, selv om Kunstneren kun brugte de kristelige eller jødiske Æmner som Former eller som Paaskud til at fremstille sit eget personlige Menneskeideal. Og saaledes kommer vi da til det tredje Punkt, som stødte Oswald, da han saa Antonio Filaretos Reliefer paa Peterskirkens Døre, til Forargelsen over den italienske Katolicismes Sammenblanding af Kristeligt og Hedensk. Dette Træk er gennemgaaende. Overalt er det hedenske Materiale benyttet og beholdt. De gamle Basiliker og Kirker er byggede af lutter antike Tempelsøjler; et simpelt Kors kristner overfladisk Obeliskerne, Colosseum og det Indre af Pantheon. Menander's og Posidippos's genfundne Statuer tilbedes Middelalderen igennem som Helgene.

Corinna viser Oswald, at det er dette ofte barnlige, men altid fordomsfri Forhold til det Hedenske og det Humane, som Katoli-

cismen skylder den kunstneriske Glans, hvormed den evigt vil straaie i Verdenshistorien, en Glans, som Protestantismens kunstneriske Bedrifter ikke vil fordunkle. Protestantismen fejrer alle de skønne Albanerinder, der holdt et smilende Barn mod Brystet, ned af sine Altre under det Paaskud, at de er Madonnaer, kalker alle de brogede Billeder over og fejrer de kalkede Vægges Triumf.

Renæssanctidens Italien afklædte Kristendommen dens Forsagen, dens hele jødisk-asiatiske Væsen og omskabte den til en blomstersmykket, røgelseduftende Mytologi. Den italienske Katolicisme forbandt sig med Borgeraanden i Stæderne og, da Kunsten genfødtes, med alle de skønne Kunster. Dens Interesser fremmedes derfor fuldt saa hyppigt af fædrelandskærlige Bevæggrunde som af gudelige: Toscana er Renæssancens Udgangspunkt. Her var det, at Mennesket først genfødtes efter sit Syndefald, Naturfornegtelsen. Her dannedes de første italiciske Republiker. Her vilde Mennesket paany, og Husene skød sammen og dannede en lille, stolt, ubetvingeligt frisindet Stat, en By med dens Omega. Saa steg Taarnene og Spirene i Vejret, ranke som en fri Mands Holdning, Paladserne begyndtes og befæstedes, Kirkerne fuldendtes; men Kirken var en Nationalskat, et Vidnesbyrd om Rigdom. Udholdenhed og Kunstsans, en uhyre Værdi i Kappestriden om Fortrinet mellem Stat og Stat, mellem Staten Siena og Staten Florents, endnu langt mere end en Bolig for «vor allerhelligste Frue». Man gjorde meget mere til Ære for Siena end til Ære for den gode Gud. En Kirke i Toscana er med sine Mosaiker paa Guldgrund som den i Orvieto eller med sin Façade af hvidt, udhugget Marmor, der ligner en ung Skønheds Kniplingsdragt som Kirken i Siena og med sin Rigdom af Kunstskatte i det Indre for os Nutidsmennesker endnu langt mere et Juvelskrin end en Kirke.

Eller man mindes Marcuskirken i Venedig. Første Gang man ser den, studer man et Øjeblik udenfor over dens østerlandske Façade, dens lyse Kupler, dens underlige Buer, som hviler paa korte, sammenknippede, over hinanden optaarnede Søjler af rødt og grønt Marmor. Man kaster fra Pladsen af et Blik paa de ydre farverige Mosaiker paa Guldgrund og træder saa ind. Det første Indtryk er: «Hvad er dog dette, det er jo lutter Guld, Guldkupler og Guldvægge.» De fine Guldmosaikstifter, hvorefter alle Billedernes Baggrund bestaar, danner en eneste